

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena: Na celý rok — — — — 4.— koruny. Na pol roka — — — — 2.— „ Na štvrt roka — — — — 1.— „ <i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i>	Zodpovedný redaktor: Dr. ALEXANDER ERNSZT, púp. komorník. Za vydanie zodpovedný JÁN MOLNÁR, prälát	Redakcia a vydavateľstvo: Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify. Rukopisy sa nazpáť nedávajú.

Upozornenie.

Koncom minulého roku všetkých ctených čitateľov našich, ktorí s doposlaním ich predplatku na jeden, ba i na viacej rokov zaostali, o to sme požiadali, aby nám ich dlžobu čo možno najskoršie vyplatili. Urobili sme to z tej príčiny, bo sme sa zhrozili nad tým, že nielen viacej sto, lež i viacej tisíc je takých, čo si naše noviny objednali, cez jeden alebo viacej rokov ich dostávali, čítali, za ne ale neplatili ani — haliera.

Prosíme teda jedného-každého, komu toto číslo našich novín príde do ruky, aby nám — jestli to už poslal neurobil — na celý rok alebo aspoň na pol roka **bezodkladne poslal** jeho predplatok, bo to nikto nemôže od nás žiadať, aby sme mu ako poslal naše noviny aj ďalej na úver posielali a čakali — ako to bohužiaľ zkusenosť dokazuje — na zcela neisté peniaze, kdežto výdavky za tlač a iné s vydávaním novín spojené veci sú tak veľké, že prevyšujú každé predstavenie, veď ku príkladu včul na 8 stranách vychodiaci «Krešťan» viacej nás koštuje, ako predtým, keď sme ho vydávali na 16 stranách.

Budapešť, 15. marca 1917.

S úctou
Vydavateľstvo.

«Slovenské Ludové Noviny» za vládu pracovnej strany.

Napísal: Ján Bartos, kraj. vyslanec kresť. lud. strany okresu zlatomoravského.

«Aj toto hľa dokazuje správnosť stanoviska našich novín, že je nutnou povinnosťou našou podporovať vládu proti opozícii.» (Z úvodníka «Slovenských Lud. Novín» v 7. čísle dňa 9. februára 1917. uverejneného.)

Z vyšuvedených riadkov presvedčiť sa môže každý Slovák, že «Slovenské Ludové Noviny» za správnu vec držia vládu pracovnej strany, pod ktorej panovaním nevýslovne mnoho trpí

nielen ľud slovenský, lež ľud celej krajiny, podporovať proti opozícii, ktorá neustále a neohrožene bráni nasvätejšie práva a najživotnejšie záujmy pospolitého ľudu celého Uhorska.

Aby ctení čitatelia naši a celé obecnstvo slovenské čierne na bielom videli, ako vyzera tá vláda, ktorú podporovať «Slov. Lud. Noviny» držia za nutnú ich povinnosť, predstavíme ju v nasledovných úryvkoch:

Revisie cirkevno politických zákonov, ktorej prevedenie zvláštnou potrebosťou je pospolitého ľudu, vláda pracovnej strany bojí sa ako opravdového strašidla a zdráha sa do života uviesť i autonomiu katolíkov, bárs ju už i predošlé vlády sľúbily a vzdor toho, že v kráľov-

ských trónnych rečiach opätne slúbená bola katolikom.

Rozšírenie volebného práva a udelenie volebného práva hrdinom na bojištach krvácajúcim, ministerpredseda Tisza vyhlásil za najväčšie nešťastie krajiny. Návrh opposície a v prvom rade kresťanskej ľudovej strany, aby naši hrdinovia účastní boli volebného práva, pracovná strana na Tiszov rozkaz s veľkým hlukom odmietla.

Válečné podpory rodinám a manželkám narukovaných hrdinov vláda udeľuje v chatrných dávkach, ako žobrácku almužnu. Pri tom ani nedá sa opísať, čo tieto ubohé rodiny trpeť musia od notárov a iných orgánov vlády pri udeľovaní týchto aulmužien.

Zaopatrenie vdov a sirôt padlých hrdinov, vláda považuje za zcela pobočnú záležitosť. Riešenie tejto veľmi vážnej otázky snaží sa prevádzať zväčša len nariadeniami, ktoré jej medzítka bez dozorstva, dľa ľubovôle plnia.

Zmrzačení invalidní hrdinovia, keď bez nohy, ruky alebo oslepnutí domov prídu, pre nedbanlivosť vlády u nás môžu ísť po žobraní, kdežto v Rakúsku a Nemecku takým nešťastníkom zabezpečujú statočné vyžitie.

Verejné stravovanie ľudu, následkom nedbanlivosti vlády, je na svete najhoršie. Ľud nemá chleba, mäso a omastu ani nespomíname. Nesvedomíť liferanti ale, pred očami orgánov vlády, státisíce vagónov obilia vyvážajú i do krajín našich nepriateľov.

Rekvirujú všetko, čo sa hospodárom na roliach urodí, sotva im nechajú tolko, čo potrebujú na siatie, pre čelad a lichvu, rekvirované úrody ale hromadia v centromoch, kde pred očami vlády špekulujú a úžeria s nimi najnovší millionári, váleční liferanti.

Kuriva, petroleja, cukru, kávy, ryže, gerštle ľud nemá. Drevo rekvirujú, petrolej cez Uhorsko vezú z Rumunska do Nemecka, cukru, ryže, kávy, gerštle v skladoch centromov je na zbyť. Pre nedbanlivosť vlády náš ľud už ani zemiakov sa nemôže najesť.

Korupcia nikdy neprekvitala natoľko v Uhorsku, ako za vlády pracovnej strany.

Rozdávanie úradov za kortešacké služby je na dennom poriadku.

Protekcia je na najvyššom stupni. Bez

mobútnej protekcie najsúcejší a najstatočnejší človek nemôže sa dostať ani do najchatrnejšieho úradu.

Banky a peňažné ústavy za podpory vlády veselo prevádzajú ich kšefty s potravinami, ľudu najpotrebnejšími a zdražujú ich.

Veľký počet od vojenčiny oslobodených, ako veľmi potrebných, je tiež zrejším dôkazom nedbanlivosti vlády. Tito ľudia potrebnejší sú na bojišti, ako v bankách a okolo pultov všelijakých kupcov.

Hľa, toto je ten slabý obraz vlády pracovnej strany, ktorú «Slovenské Ľudové Noviny» podporujú proti opposícii. Synovia slovenského ľudu všetkých krajov už v tretom roku hrdinsky bojujú za kráľa a vlasť. Slovenský ľud darmo balamútili anglický Viator, Massaryk a všelijakí českí turisti, Slováci do poslednej kvapky krve mrú a žijú za svoju drahú vlasť. V tomto nezklátia ich ani «Slovenské Ľudové Noviny», ba ani prázdne sľuby vlády pracovnej strany. Keby aj pôvodca úvodníka «Slov. Ľudových Novín» mal «Srdce» ku ľudu slovenskému, zaboľeť by ho muselo nad smutným osudom, do akého vláda pracovnej strany, ktorú podporujú, uvalila celé Uhorsko. Jeho ale nebolí jeho «Srdce», lež ho — zdá sa — bolí brucho za červeným pásom.

Kráľovský pár v Budapešti.

Jeho veličenstvo kráľ Karol s kráľovnou Zitou vo štvrtok 8. marca ráno o 7. hodine 40 min. na osobitnom dvornom vlaku prišiel do Budapešti. Úradného víťania na žiadosť kráľa na západnom nádraží nebolo. Po vyslúchnutí správ vojenských veliteľov nádražia, jeho veličenstvo oslovil mešťanostu Bärezyho, ktorého sa opytoval na stravovanie obyvateľstva.

— Tešilo by ma, keby som svojim spoluúčinkovaním aj ja mohol ulaviť verejnú potrebu — riekol kráľ Karol, keď prislo do reči zaopatrenie obecnstva u ľim. Potom sa kráľ hlavne zaujímal o zaopatrenie chudoby.

— Ufám sa, že ľudové kuchyne zodpovedajú svojej úlohe? — spýtal sa mešťanostu.

Jeho veličenstvo v ďalšom rozhovore s mešťanostom vyslovil tú svoju žiadosť, aby dávky múky nezmensily, bo najlacnejšou a najdôležitejšou živnosťou chudobného ľudu je chueb. Jeho veličenstvo sa vôbec veľmi dlho a vrele zaujímal o zaopatrenie obyvateľov Budapešti potravnými článkami.

Jeho veličenstvo kráľ v budínskom hrade už o pol-

deviatej hodine prijal na výsluchu tajného radcu, bývalého ministra obchodu Ladislava Beöthyho a za ním tajného radcu baróna Štefana Vojnitsa. Za týmito bol ministerpredseda gróf Štefan Tisza na druhom výsluchu u kráľa. Potom nasledovali audiencie tých, ktorí z príležitosti korunácie dostali hodnosť tajných radcov alebo dostali väčšie vyznamenania. O 3. hodine jeho veličenstvo prijal deputáciu stolice šopronskej a mesta Šopronu, ktorá prosila kráľa, aby dovolil, že by kasárňu, ktorú v Šoprone teraz stavajú, mohli pomenovať Karolovou kasárňou. Kráľ tejto prosbe vyhovel.

Kráľovná Zita asi o hodinu po príchode do kráľovskej paloty navštívila arcikňažnu Augustu, u ktorej sa pobavila za polhodiny. Po svojom návrate na dlhšej audiencii prijala ministrapredsedu grófa Štefana Tiszu, s ktorým sa poshovárala o podrobnostiach jednej väčšej dobrodejnej akcie. Kráľovná nato zaviezla sa do atelieru maliarskeho umelca Julusa Benczura v Bajza-ulici. Kráľovský pár totiž Benczura poveril namaľovaním svojich podobizní a podobizne následníka trónu Ottu v korunačnom rúchu. Jej veličenstvo kráľovná s krátkou prestávkou za dve hodiny sedela na umeleckom podiu, kým Benczur načrtal obris podobizne kráľovnej. Kráľovná z Benczurovho atelieru späť sa zaviezla do kráľovského hradu, kde o 1. hodine bol obed. Po obede kráľovná navštívila ranených vojakov na klinikách. Predseda Vojsko napomáhajúceho úradu upovedomil budapeštianskeho mešťanostu, že kráľovná chudobným hlavného mesta darovala 5 kistieň šiat, 3 kistne topánok s remennými podošvami, 9 kistieň topánok s drevenými podošvami, mimo toho v škatuliach 150 párov topánok s remennými a 217 párov s drevenými podošvami.

Ich veličenstvá večer o 10. hodine zo západného nádražia späť odcestovali do Viedne.

Udalosti svetovej vojny.

Východné bojište. *Front generálobersta arcikňažka Jozefa:* Medzi údolím Uz a Csobányos nemeckými oddeleniami posilnené rakúsko-uhorské pluky útokom dobyli silne zašiangovaný pohraničný vrch Magyaros. Nepriateľ nechal v našich rukách 5 dôstojníkov a 600 mužov, viac strojových pušiek a prístrojov na hádzanie mín. Zvláštna pochvala prináleží 10. honvédskeho peš. pluku. Od Gyimesa na východ rozvávali sme jeden ruský opevnený dom.

Západné bojište. Delostrelecká činnosť na širokom fronte znova len v Champagne sa zvýšila. Kde sa palba inde stala živšou, pohahovala sa len na prípravu malej bojovnej činnosti tak s našej jak s nepriateľovej strany.

Od Wytchate na západ naše útočivé čaty vtrhly do posície Angličanov a vrátili sa s 37 zajatými, 2 stroj. puškami a 1 prístrojom na hádzanie mín.

V Champagne Francúzi po bubnovej palbe napadli posície, ktoré sme im od Ripontu na juh 15. februára boli vyrvali. Na výšine č. 185. podarilo sa im vniknúť

do niekoľko zákop a do majera Champagne, ináče sme ich všade odrazili. Časte zákop ležiace na výšine č. 185., ktorá dominuje nad okolím, protiútokom zase sme vzali do svojej moci; hlboko ležiaci majer nepriateľ drží.

Na ľavom brehu Maasu Francúzi urobili útok na naše posície ležiace na južnom úbočí výšiny č. 304., ale útok sa zmaril.

Macedonský front. Na celom fronte bola slabá delostrelecká palba, ktorá medzi Vardarom a Dojran-ským jazerom bola živšia. Pri južnom úpätí Belišice Planiny, pozdĺž železnice Dovatene—Butkovo, odohnali sme nepriateľské predné stráže. V poveternom boji pri Serresi jedno nepriateľské lietadlo prinútili sme sletieť za nepriateľskými čiarami.

Rumunský front. Občas bola palba delostrelectva a pechoty.

Prípravy Spoj. Štátov.

Wilson nariadil ozbrojiť obchodné lode.

Genf, 9. marca. Wilson včera večer po novej porade s hlavným štátnym zástupcom oznámil, že použije svoje právo a všetky obchodné lode ozbrojí a že obladom toho už i vydal úpravy. Dľa tohto so strany Nemecka ustálený zátvor podmorskými loďami považujú za nejestvujúci.

Z válečného zasadnutia krajinského zákonodarstva.

Kresťanská ľudová strana v práci.

Pri pojednávaní zprávy ministrapredsedu o vykonávaní výnimočnej moci, z kresťanskej ľudovej strany, v snemovom zasadnutí 27. februára vydržiavanom, svedoľné pokračovanie vlády a celej pracovnej strany tak ostrou rečou šľahal krajinský vyslanec Anton Beszkid, že pod jeho úderami svíjala sa celá väčšina a sám ministerpredseda, miesto podvrátenia neodskriepiteľných dôkazov rečníka, prinútený bol odstrániť sa zo zasadnutia. Veľavýznamnú reč túto nasledovne predniesol

Anton Beszkid:

Ctená Snemovňa! Predostrenú zprávu vlády, aj následkom nedôvery, akou chovám sa ku tejto vláde, neberiem v známosť. (Schvaľovanie z ľavej strany.) Toto moje stanovisko ale žiadam si aj na krátko odôvodniť.

V tomto celý svet otriasajúcom období všetko sa premieňa, len vláda a systém tejto vlády nevie a nechce sa premeniť u nás. (Tak je! z ľavej strany.) Ctení vyslanci súdruhovia moji Ján Tóth a gróf Julius Andrassy dôkladnými obžalobami posvietili na tento systém. S ľútosťou konštatujem, že majú pravdu, že u nás skutočne panuje korupcia. *Tohoto príčinou je u nás vždy v platnosti nachováce sa úzke volebné právo a zlý systém, spôsob prevádzania volieb.* (Tak je! z ľavej.) V tomto zakorenené sú všetky nite korupcie a toto je prameňom celej našej biedy.

Volebný systém.

Ponosujeme sa, že u nás nepanuje parlamentárny zmieňavý systém. Nuž ako by on aj mohol byť v takej krajine, kde panuje taký potupný volebný systém? V takej krajine, kde súdnou stolicou bolo dokázané, že na prevádzanie volieb vplývali provísiami, pochádzajúcimi od kontraktov so štátom uzavretých? V takej krajine, kde štátna vládna moc za kortešacké služby udeľuje odmeny? V takej krajine, kde úradný apparát stavajú do služby volieb?

Keď sme my žiadali rozšírenie volebného práva, ctený pán ministerpredseda to nám odpovedal, že by to do nebezpečia uvalilo supremáciu maďarstva. To snáď roku 1867., pred 50 rokmi povedať mohli tehďjší štátnici, dnes ale nemôže to tvrdiť pán ministerpredseda. Bolo by to aj vysvedčenie chudoby, keby to včul povedať chcel tejto krajine a tomuto zlému systému politickému. (Tak je! z lavej.)

Ako sme my nedávno pre našich, na bojišťa krvácajúcich vojakov žiadali rozšírenie volebného práva, pán ministerpredseda povedal, že by to nešťastie bolo pre krajinu. Prosím za odpustenie, ja som ale tej mienky, že zlý systém krajinskej správy väčšie nešťastie je pre krajinu. My s úplnou dôverou chováme sa ku armáde, ku našim vojakom, pevne veríme, že obránia našu vlasť. Prečo teda pán ministerpredseda nemá k nim toľkej dôvery, aby im udelil toto malé právo? (Tak je! z lavej.)

Pán ministerpredseda povedal, že sa učil z histórie. Aj ja sa odvolávam na históriu. Predo mnou leží dr. Ottu Kaemmel-a, nemeckého historického spisovateľa dielo, v ktorom píše o konštitúcii Uhorska a vyslovuje sa nasledovne: (Číta.) «Freilich war die neue Verwaltung nichts weniger als musterhaft, sie litt unter schlechter Vorbildung und schlappen oder willkürlichem Auftreten der Beamten, Bestechlichkeit, Cliquenwesen und schamloser Wahlmache für den Reichstag, die die rothen Bauernmassen in Stimmvieh für den Adel verwandelt.» — (Nová správa pravda nebola nič menej ako vzorná, ona trpela pod zlou predbežnou vzdelanosťou, lahostajným alebo svedolným vystupovaním úradníkov, podplatiteľstvom, panovníctvom klík a pre krajinský snem nehanebného prevádzania volieb, ktoré surové tlupy sedlače premieňa v hlasujúce hovädá pre šľachtu.)

Toto píše ten nemecký historický spisovateľ o uhorskej konštitúcii, o uhorských voľbách. Kto pácha tento hriech? Či nie systém krajinskej správy? Neni to hriechom proti voličom, keď o nich hovoria, že sú hlasujúce hovädá? Neni to hriechom proti krajine, proti Pánu Bohu, že vôbec možné sú takéto voľby? Neni to veľkým zločinom, že možné sú voľby, pri ktorých hlavný zástoj hrajú pijatika a peniaze? Pol sta rokov minulo od zpäťvedenia konštitúcie, cez tento dlhý čas ale, v tejto krajine nevidel som ani jednej čistej voľby. Vy ste sa nikdy neusilovali o tom poučiť ľud, ako má s volebným právom nažívať. Toto zanedbanie dostatočne charakterisuje systém krajinskej správy. Keby vyšspome-

nutý nemecký historický spisovateľ do konca videl krajinské voľby, ako ich prítomne prevádzajú v Uhorsku, presvedčil by sa ešte o horších veciach. (Tak je! z lavej.)

Shováral som sa jednúc o voľbách s farárom jednej veľkej obce, je on prítomne muž chýrneho mena. Povedal mi, že on zo zásady v žiadnych krajinských voľbách neberie účasť, bo u nás voľby sú také, ako *pustošenie Tatárov!* (Tak je! z lavej.) Natoľko hubia ľud v jeho mravoch — povedal — že za päť rokov nemožno ho zpiatky priviesť na cestu statočnosti. (Tak je! z lavej.)

Tiszove volebné právo.

Nuž či možno ďalej trpeť takéto pomery? A keď krajinské obecnstvo konečne prebudilo sa k seba-povedomiu, keď nedávno zo všetkých strán ozývaly sa tužby po volebnom práve, keď už odvšelikaď bolo čuť, že tu nevyhnutne potrebná je reforma, vtedy pán ministerpredseda previedol jedon štátny figel. Ja tvrdím, že to výlučne z tej príčiny urobil, aby zmrzačený návrh o voľbe Tiszovými ústavnými pomocnými prostriedkami povýšil na zákon. (Pravda! Tak je! z lavej.) Kanóny, strojové pušky, vojsko okolo Snemovne, vnútri samej Snemovne pomoc 400 policajtov potreboval ku tomu, aby to urobiť mohol. (Hluk.)

Viktor Issekutz: To nebolo pod Tiszom! To sa stalo pod Fejérvárym! (Hluk.)

Móric Palugyay: Vy ste spal! (Hluk.)

Anton Beszkid: Nuž teda takto vyzera základný zákon krajiny? Toto dávajú krajine ako dar nacionálny? Toto má ku blahu slúžiť vlasti? Toto má purifikovať verejné pomery? Tento zákon to nikdy nedosiahne, preto aj musí zmiznúť z krajinského zákonníka, jestli sa chceme postaviť do radu vzdelaných národov. (Hlučný potlesk z lavej.) Či u nás tak vyzerajú verejné pomery, že bez toho ďalej môžeme strávať? Rozhliadnime sa trochu zôkol-vôkol, čo spatrujeme?

Chorobu titulov a rangov, rozdávanie úradov.

Pohliadnime na tú hroznú chorobu titulov a rangov. Ja nedbám, keď vyznačia takých výtečníkov krajiny, čo to zaslúžia. To je v poriadku. Keď ale za kortešačky, za politické služby udeľujú vyznačenia, či to neni korupcia? (Hluk z pravej strany.) Pohliadnime ďalej na systém hroznej protekcie.

Teodor Andrics: Pod koalíciou v takom počte udeľovali vyznačenia, že by sa do vozov nezmestily.

Gróf Aladár Zichy: Vtedy nebolo ani jedného nestatočného vyznačenia! (Veľký hluk.) O tom Vás uisťujem!

Georg Szmrecsányi: Hovorte o aradských vyznačeniach!

Anton Beszkid: Včul už aj ku tomu potrebná je protekcia aspoň knieža-primasa, keď chceme, aby daktoré dievča do učiteľskej pripravovne bolo prijaté. Baktera, portáša nemožno vymenovať bez protekcie. Za kortešačky, za politické služby otvorené sú všetky po-

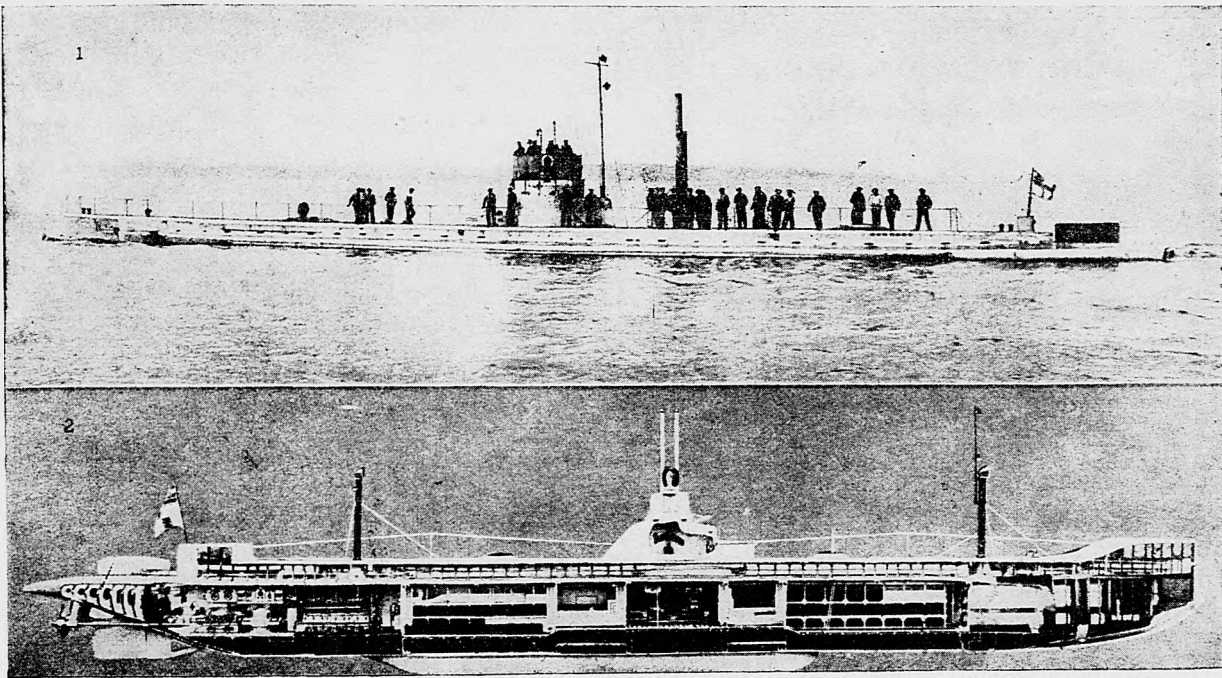
stavenia. Pohliadnime len na rozdávanie úradov. Dnes už takrečeno celkom zbytočné je, aby dakto do školy chodil. Komu isté refugium (útočisko . . . . .) vystaví vysvedčenie zralosti, ten mladý človek môže byť slúžny, vicišpán, főišpán, minister, k tomu len protekciu potrebuje. Veď už i staré príslovie hovorí, že komu Pán Boh dá úrad, dá mu aj rozumu. Táto svetová vojna bola potrebná, aby zmenšila vzťahujúci sa duševný proletariát. V stoliciach, pri hraničnej polícii neni už toľko miest, že by ich všetky možno bolo zaplniť, zaradiť treba nové úrady. Neni to korrupcia?

Verejnospodárska korrupcia.

Podme ale ďalej. Kto nevie gazdovať so svojim majetkom — takých je ale mnoho — ten sa razom

tiež sa majú učiť s dobou kráčať; vašim pokračovaním vy nebránite historické triedy, lež ste ich hrobármi.

Ctený pán ministerpredseda povedal, že on miluje ľud uhorský. To je ale len veľmi platonická láska, bo keby ho opravde miloval, ozdobil by ho právami, ktoré mu od prírody patria a veľkolepú myšlienku r. 1848. o rovnoprávnosti uplatnil by nielen na papieri, lež aj v skutočnosti. Aj to povedal, že z ľudu čerpal poesiu. Ctená Snemovňa! Ja a myslím, cela oposícia, posiaľ nevideli sme v ňom žiadnu poesiu, videli sme ale jeho tvrdohlavosť, videli sme jeho surovosť. Ja výnimočnú moc spa-trujem vo veľmi zlých rukách, ja ku tomuto systému nemôžem mať žiadnej dôvery a z tej príčiny predostrenú zpravu neberiem v známosť. (Čulé schvaľovanie a hlučný potlesk z ľavej strany.)

Nemecká podmorská loď.

stane finančnou kapacitou. Zpočiatku bolo badať zaujmanie sa o stav kupecký, k poľutovaniu je ale, že len skoro vysvitlo, že sa ľudia len o válečné lífrovania opravde zaujmajú. Ctená Snemovňa! To neni v poriadku, to neslobodno ďalej trpeť, tu náležite treba purifikovať, vymetať. (Čulé schvaľovanie z ľavej) Keď to už vy nechcete urobiť, zaiste onedlho príde istá metla, ktorá vypráši tento systém, nová metla, ktorá náležite vymetie tú Augiašovú maštal. Daro sedíte dnes vysoko na koni, ctení páni moji, príde čas, keď práva pozbavení, ktorým dnes nechcete dať volebné právo, prídu sem proti vašej vôli. (Hlučný potlesk z ľavej.) Nemožno tu len tak na ľahko do árendy vziať túto krajinu. Gróf Julius *Andrássy* povedal, že sa on mnohému naučil z tejto doby a kráča s touto dobou. Aj ja to povedám: kráčať treba s dobou, bo ináč zastaneme v dostihu. Protivná strana vždy sa tak predstavuje, že bráni historické triedy, jej politikou ale na veľkú škodu je tým historickým triedam. Tieto triedy

Gróf Zeppelin zomrel.

Dľa zprávy z Berlina gróf Ferdinand Zeppelin vo štvrtok, 8. marca v sanatóriume «West» v Charlottenburgu zomrel na zapálenie pľúc.

Gróf Ferdinand Zeppelin narodil sa v Konštanci r. 1838. Študoval v Stuttgarte, potom v ludwigsburgskej vojenskej škole, konečne na tübingenskej universite. Keď vypukla severo-americká občianska vojna, Zeppelin, ktorý vtedy už bol nadporučikom, dal sa urlaubovať, aby sa v Amerike mohol zúčastniť vojny, čo mu predseda Spoj. Štátov Lincoln i dovolil. Po občianskej vojne r. 1865. Zeppelin vrátil sa do Nemecka, kde ho württembergský kráľ povýšil za kapitána. V rakúsko-pruskej vojne bojoval proti Prusom a v tejto vojne, ako i roku 1870. v prusko francúzskej vojne, keď už bojoval na strane Prusov, veľmi sa vyznačil. Z obliehaného Paríža vypustené vzducholode veľmi zaujali myseľ grófa Zeppelina a po vojne r. 1873. vypracoval

prvý plán veľkej meravej, na celly podelenej vzducholode. Württembergský kráľ roku 1890. za podmaršalla vymenoval grófa Zeppelina, ktorý ešte v tom roku, v 55. roku svojho života utiahol sa na odpočinok a zaumienil si, že všetku svoju silu venuje riešeniu veľkej otázky riaditeľnej vzducholode. Roku 1898. s kapitálom 800.000 mariek bola založená Zeppelinovská spoločnosť. Polovicu tohto kapitálu dal Zeppelin zo svojho majetku a vtedy sa prichytil ku stavbe prvej riaditeľnej vzducholode. Prvú veľkú zdarnú cestu so svojou trefou vzducholodou prekonal 9. októbra 1906. V jaseňi toho roku rozšíril svoju osadu vo Friedrichshafene a vtedy mu nemecký ľud dal 5,513.336 mariek národného daru cieľom napomoženia jeho úmyslov. Roku 1908. urobil dlhšiu študijnú cestu na Spitzberg. Gróf Zeppelin za svoje zásluhy dostal mnoho všeljakých vyznačení.

Koľko plodín slobodno nechať na gazdovskú potrebu.

Stravovací úrad pri posúdení appellácií, ktoré došly k nemu, vyslovil, že na gazdovské potreby jednotlivcom slobodno ponechať:

Osivo rátať na jedno katastrálne jutro: jarnej pšenice 90 kg., jarnej raže 100 kg., jačmeňa 85 kg., ovsa s vikou 45 kg., ovsa a viky 25 kg., prosa (pšena) 10 kilogrammov.

Pre zvieratá na krm do novej úrody rátať na jeden deň: pre koňa plemenáka 240 kg. ovsa, pre koňa do ľahšieho záprahu 140 kg. ovsa, pre koňa do ťažšieho záprahu 2 kg., pre žrieba nižšie jednoročné 1/2 kg. ovsa, pre býka plemenáka 2 kg. ovsa, pre teľa nižšie polročného 1/2 kg. ovsa, pre jahňa nižšie 40 dní staré 1 kg. ovsa. Nakoľko by v patričnom gazdovstve nebolo ovsa, výnimočne slobodno ho nahradiť iným obilím, menovite kukuricou alebo jačmeňom, jestli totiž týchto plodín v patričnom gazdovstve je nazbyt. Pre brava plemenáka na jeden deň možno ponechať 1/2 kg., pre prasnú mašicu a pre jej prasce na 8 mesiacov 150 metr. centa kukurice alebo jačmeňa, z čoho však jačmeňa smie byť len 50 kg., pre krmníka, či ho krmia pre domácu a či pre verejnú potrebu, 3 metr. centy. Pre hydinu obilné zrno neslobodno ponechať, najviac ak výcudky druhej triedy.

Pre robotníkov na stravovanie: Pre mesačného alebo akkordného robotníka na 3 mesiace slobodno ponechať 48 kg. pšenice, raže alebo jačmeňa, čo zodpovedá mesačne 16 kilogrammom. Pre ženca na poltrefa mesiaca slobodno nechať 48 kg. pšenice, raže alebo jačmeňa. Čeladi, ktorá má v smluve vymienenú konvenciu, celú túto konvenciu treba v obilí vymerať, ale jestli sluha dostane viac obilia, ako koľko jeho rodina dľa kvoty potrebuje, zvyšné obilie od patričného sluhu treba rekvirovať.

Gazda počas rekvirovania má žiadať, aby mu na gazdovskú potrebu ponechali zrno. Jestli by mu však i toto zrno rekvirovali, proti tomuto môže appellovať

ku hlavnému slúžnemu a jak by záležitosť ani hlavný slúžny neriešil, tak gazda nech sa obráti ku Stravovaciemu úradu, ktorý prísne, ale nestranné posúdi záležitosť, bo úlohou rekvirovania neni škodiť gazdom, lež úlohou rekvirovania je, aby sa skutočne zvyšné obilie mohlo obrátiť na ciele verejného stravovania.

Povinnosti včelára v marci.

Tento mesiac včely za teplých dňov už vyletujú do blízkych záhrad, na pole a do hory, aby vyhľadaly pučiace už kvety, sosbieraly kvetný prach, ktorý pomiešaný s vodou upotrebuje k živieniu mlade. Vyletujú i pre vodu, aby klátový med rozpustily.

Z ktorého úla včely rezko vyletujú, popadané včely odpratujú, s prachom kvetným obťažané sa navracajú, tie môžeme medzi silné rátať; týmto neskoršie vnútornajú prácu len usporiadať treba. Oproti tomu ale také, ktoré sa len okolo letáča prechodia, steny úlu obsadnú, bydlo si nečistia, kvetný prach nenosia, tieto sú bez matky a tieto musíme mať vždy na oku. Také ale, ktoré ešte nevyletely, hneď majú byť preskúmané. Jak trpia na čevienku, majú sa dráždiť k výletu na prečistenie; to sa stane tak, že letnou vodou kropíme úle medzi robotou. Táto voda sa má ale s medom pomiešať a tak kropiť; z vonku ale klopaním na steny treba včely znepokojovať.

Veľmi zašpinená, zakvasená robota má sa zameniť čistou; málo zašpinená sa letnou vodou zľahka umyje a táto neskoršie — dobre vysušená — sa môže upotrebiť, ba sa aj veľmi zide.

Jarnému rozmnožovaniu včiel môžu dve prekážky stáť v ceste, alebo mnoho, alebo málo medu. Keď je mnoho medu, je málo prázdnych pláštov a aj matka veľmi utisknutá kladie vajčka. Kde je málo medu, tam včely nemôžu mlad dobre živiť. Schopný včelár ľahko odpomôže obom prekážkam. Bohatému úlu 1—2 plné plášte vezme a dá prázdne; chudobným ale celé (plné) alebo poloplné plášte dá, čo v čas potreby aj opakuje.

V tomto mesiaci potrebujú včely mnoho vody, teda keď túto nemajú na blízku, treba im ju prichystať a napohotove držať.

Z vnútornajú roboty len splesené a trúdami naplnené plášte treba vybrať. Tieto sa neskoršie v čas nosenia medu, v medovej komore dobre upotrebiť dajú. Chudobnému úlu tie plášte, ktoré včely nemôžu dorobiť, majú sa celkom vybrať a oblok až ku robote zatisknúť. Keď sa komora na mlad takto súži, je včelám omnoho teplejšie.

Také rodiny (úly), ktoré sú nie vstave ku koncu marca ani len 2—3 plášte zaplniť, nenie sú nič hodné a majú sa s druhými spojiť. Keď počas preskúmania úlov najdeme silný, ale bez matky úl, ten máme zapatriť matkou. Keďby ale i tak chudobný, slabý úl i bez matky bol, ten nech sa spojí s iným riadnym úlom.

Starajte sa o chudobné rodiny bojujúcich!

CHYRNÍK.

Dar kráľovnej. Z Prešporka oznamujú: Kráľovná Zita k ošateniu prešporských chudobných detí poslala 19 skrýň šatstva a viac sto párov topánok.

Vyznačení duchovní ostrihomského arcibiskupstva. Prostredkovaním jeho Eminencie kardinála knieža-primasa, uznanlivými listinami vyznačil kráľ uhorský minister peňažných záležitostí tých členov kňazstva, ostrihomského arcibiskupstva, ktorí sa zvláštne pričínili v záujme zdaru válečnej požícky. Vyznačení sú nasledujúci: biskup Ludvik Rajner, prälát-kanonik dr. Teofil Klinda, opát-farár Arpád Kazacsay, prälát Adam Ott, prepošť gróf Fridrich Pongrácz; dekani farári: Georg Ferenczy, Julius Báthy, Jozef Kráffszky, Teodor Jedinák, Jozef Turcsek a Anton Peczkó.

Na čo sa obracajú katolícke kňazské majetky? Minule zosnulý kardinál, vesprémsky biskup bar. Hornig na dobročinné cirkevné a verejné ciele obetoval osem millionov korún. — Rábsky kanonik, čestný biskup Ignác Mladoniczky pre poslucháčov prešporskej university, pochádzajúcich z horlivých katolíckych dedinských roľníckych, želiarskych a učiteľských rodín, složil základinu 34.000 korún vo válečných štátnych obligáciách. — Jeho Eminencia knieža-primas dr. Ján Csernoch pre nevyliciteľných nemocných obetoval 12.500 korún. — Jágerský arcibiskup dr. Ludvik Szmrecsányi spolku uhorského Červeného Kríža znovu daroval 3000 korún.

Šematismus nitrianskej diecéze. Biskupom diecéze je gróf Vilhelm Batthány. V diecéze je 148 fár, na ktorých účinkuje 107 farárov, 16 administrátorov, 42 kaplánov, 26 dočasných administrátorov. Na odpôčinku nachádza sa 15 kňazov. Vojenskú službu koná 20 kňazov a 37 klerikov. V rehoľníckych domoch, nachádzajúcich sa na území diecéze, žije 31 rehoľníkov a 102 mnášek.

Vyznačení farári. Dr. Jozef Chorényi, dekan farár v Illave, dr. Jozef Teszelszky, dekan farár vo Veľkej Biči a Žigmund Recska, farár v Kochanovciach, na uznanie svojich zásluh, nadobudnutých na poli verejného života, vyznačení boli od jeho veličenstva kráľa krížom rádu Franca Jozefa.

Richvaldská organizácia Kat. Ludovej Jednoty vo Spiši 25. febr. vydržovala svoje tohoročné druhé zasadnutie v prítomnosti 60 veriacich. Predmety porady boli: 1. O zlokonalovaní chovu sviň. 2. Obznámenie a odporúčanie nového slovenského missiového obrázkového mesačníka «Katolícka Missijná Propaganda». 3. Válečná rozprávka o detinskej láske. Prednášali: miestny duchovný a učiteľ.

Na nacionálny votívny kostol kongregácia Milosrdných Sester v Trenčíne obetovala 100 a rožňavská dievčenská kongregácia tiež 100 korún.

Vyznačenie po smrti. Pred nepriateľom padnutý Ladislav Szekeres z 9. honv. peš. pluku, na uznanie svojho hrdinského chovania sa pred nepriateľom dostal striebornú medailu hrdinskosti prvej triedy.

Skalický farár čestným občanom mesta. Zo Skalice oznamujú: Mestský výbor dekana farára Ludvika Okányika vyvolil za čestného občana mesta, na uznanie jeho mnohostrannej a veľkolepej účinnosti okolo verejného života mesta. Z príležitosti 25-ročného jubilea jeho kňazstva mešťanosta Karol Czobory oddal mu strieborný pamätný predmet. Maďarský pozdravil ho gymnasiálny direktor dr. Aurel Resch a slovensky mestský výborník Jozef Branecy.

Smrť. Imrich Eder, dozorca košicko-oderbergskej železnice, 16. februára zomrel v Budapešti v 56. roku života svojho. — Z Malých Topolčian oznamujú: Štefan Lakits, honvéd z roku 1848. zomrel v 91. roku života svojho. — Z Prešova píšu: Advokát dr. Béla Kakusz zomrel v Prešove v 54. roku života svojho.

Vyznačení hlavných úradníkov koš.-oderbergskej železnice. Na uznanie výtečných služieb, konaných pri koš.-oderbergskej železnici na obore válečnej premávky, jeho veličenstvo kráľ dozorcovi Bodogovi Baloghovi udelil rytiersky kríž rádu Fr. Jozefa s válečnou ozdobou, Ludvikovi Purrovi, náčelníkovi nádražia na Vrútkach, Juliusovi Glatzovi, náčel. nádražia v Popráde a hlanému merníkovi Ludvikovi Penserovi zlatý záslužný kríž s korunou na stužke medailly hrdinskosti, merníkovi Jánovi Desiderovi Valaszkeu, kontrolórom Francovi Szöveffiemu a Jozefovi Palezmannoni zlatý záslužný kríž na stužke medailly hrdinskosti.

Vyznačenie vojakov-klerikov. Zpomedzi prvoročných bohoslovcov nitrianskeho väčšieho seminára, ktorí všetci konajú skutočnú zbrannú službu, minule zase boli vyznačení dvaja: res. poručík Franc Czelhoffer a zástavnik Michal Rábek, ktorí dostali striebornú medailu hrdinskosti druhej triedy.

Vojenské vyznačenie. Res. kaprál Ondrej Grünfeld, kaprál Karol Kiss a kadetašpirant Aurel Szutor z 9. honv. peš. pluku, na uznanie hrdinského chovania sa pred nepriateľom, dostali broz. medailu hrdinskosti.

Odpredaj dreva v Novej Vsi (Spiš). Mesto Nová Ves (Igló) firme Reiner a Mandula drevo miestnej hory predalo za 13 millionov 703 430 korún. Drevo má sa vyvažat za 10 rokov. Firma vystaví priemyselnú železnicu.

Mlýny chýr o hrdinskej smrti. Landšt. nadporučík Štefan Török, mernik levočského štátneho staviteľského úradu, žije a koná službu pri Etappen-Bataillone, hrdinskou smrťou zomrel ale na rumunskom bojišti dr. Štefan Török.

Otrávenie uhličným plynom. Gelnickí (Spiš) strážcovia veže Štefan Bodnarovsky a Michal Matz v svojej izbičke na mestskej strážnej veži zakúrili si pec kamenným uhlím. Aby sa im neztratilo teplo, zavreli rúru. Keď sa 10. febr. ráno neukázali vo zvyklom čase, šli pozreť, čo je s nimi. Bodnarovského našli bez seba, Matza ale už mrtvého. Lekárske vyšetovanie ustálilo otrávenie s uhličným plynom.

Zamrznutý človek. Ostrihomský roľník Ondrej Német v opilom stave zmrzol v chotári mesta.

List z vojenskej nemocnice. Ondrej Štefaňák z Gibla 7. febr. z baňskobystrického liečivého ústavu invalidného úradu píše richvaldskému duchovnému: Bars sa tešíme tu, keď nám pošlú noviny «Kreštan»-a, bo máme zábavu; človek je tu len vtedy trochu veselší, keď má krásneho čítania. Ak by mali sv.-voješský kalendár, nech budú tak dobrý, nech mi ho pošlú; prial by som sebe ten krásny kalendár čítať hoci len raz ešte za mojho života. Sňahu je tu teraz veľa a zima treskúca. Srdečne pozdravujem všetkých Magurčanov. Najsvätejšie Srdce Ježišovo udeľ nám svätého pokoja!

V Richvalde (Spiš) v ostatné fašiangy bolo 139 smierujúcich sv. prijímaní.

Vlci na uliciach Oršovy. Krutá zima a nedostatok pokrmu vydurila lačných vlkov z lesa a stáva sa, že sa zjavia aj na uliciach mesta. Minule črieda vlkov napadla jedného nemeckého vojaka, ktorý ponáhlal sa zo železničného nádražia do mesta, a roztrhali ho. Vrchnosť mesta nariadila honbu proti nebezpečným dravým zverom.

Odkazy redakcie.

J. Š. B., p. p. Sz. J. N. M. 26.: Číslo Vám riadne posielame. — O. G. L.: Odpíšte, kde bývate, aby sme Vám žiadané čísla poslať mohli.

Na žalúdok chorým

nevyhnutne potrebným liekom je

Jágerská voda,

ktorú od 150 rokov dorábajú **jágerskí milosrdní bratia**. K dostaniu je v každej lekárni, cieľu najprimeranejšie je ale objednať si ju v

Lekárni milosrdných bratov v Jágri (Eger).

Malá fľaška 80 halierov. Stredná fľaška 2 koruny 20 halierov. Veľká fľaška 4 korún 40 halierov. Menej ako v hodnote 3 koruny neposielame po pošte.

Varujme sa napodobenín.

**Svrblavosť
svrab,
hostec,
nemocekože,
staré rany**

Borovičková masť.

stotné lieči zákonom chránený prostriedok Nešpiná a je zcela bez zápachu. Máť teglik 3 koruny, veľký teglik 5 korún, rodinný teglik 9 korún k tomu patriaceho borov čkovoého mydla cena 4 K s úpravou upotrebenia. Doraba

Alexander Gerő, lekárnik Nagyköros 40.

Najlepšia kosa na svete je
„Kosa generála Dewetta z k unovej ocele“
ktorej jediným a výlučným
dorábateľom a predávateľom je **Pavel Sohr, Somogy-Szill**

Dewett generála kosa z delovej ocele je z tých najlepších kovových miešani utvorená, ktorej dorábania je tajnosť jej dielne. 500 korún vyplatím tomu, kto preukáže Dewett generála deloocelovú kosu od druhej firmy. 1000 korún vyplatím tomu, kto z pomedzi 100 Dewett generálových kôs najde len 2 zlé kosity. Kto si chce úplne spoľahlivú a dobrú kosu zaopatriť, ten nech do toho času nekupuje žiadnu kosu, dokiaľ si nežiada a nebude mať v rukách obrázkový cenník od našej chýrnej firmy, ktorá ho zdarma dopošte. Nech každý žiada cenník na dopisujúcom listoku. Najprihodnejší čas na obstaranie kosity je čas v zime. Sberateľom výhoda! Úplná záruka! Kto objedná 10 kusov, jedonástu dostane zdarma. Svedomita obsluha! Viac tisíc podakujúcich listín a nových objednaviek stojí k službe zaujímateľom. Britva z diamantovej ocele s 5-ročnou zárukou 3 kor.

Ochran. známka.

8 halierov

za 1. poštovú dopisničku) stojí vás môj hlavný cenník, ktorý na žiadost pošle vám

**Prvá dielňa na hodiny
Hanns Konrad**

cis. a kr. dvorného zásielcu Brüx číslo 1544.
□ (Čechy) □

Nickel alebo ocelové anker hodinky K 16, 18, 20. Válečné rádium anker hodinky K 18, 22, 26. Bielikovové (Glorie striebro) s dvojitou pokryvkou anker remonto r hodinky K 30. Massivné strieborné anker remontoir hodinky K 40, 50, 60. Budičky a stenové hodiny vo veľkom výbe e. 3 rokov záruka. Zasielanie s poš.ovou dobierkou. Zámena povolená alebo návrat peňazi.

Zdarma a franko

na žiadost dostane každý môj hlavný cenník

asi so 4000 vyobrazeniami hodín, zlatého strieborného, umelého tovaru a hudobných nástrojov. Žiacke a koncert husle K 12, 14, 16, 20, 25, 30 a v. Dobré harmoniky K 8, 10, 12, 16, 18, 20, 40, 50 a vyšej. Zámna povolená alebo návrat peňazi. Zasielanie s poštovou dobierkou alebo pri voprednom zaslaní peňazi, Zasiela vývozný dom

Hann Konrad

cis. a kr. dvorný zásielca Brüx číslo 1545.
(Čechy)

Ľahký lež pevný ocelový pluh s truhlicou vováha 70 kgr. 115 korún. „Junos“ americká koňská motyka a sníhačka prevádza prácu 5-6 cen imet. rov 135 korún. Zvlášte dobrá že ezna brána 2 dielna 42 kgr. 70 kor. 3 dielna 62 kgr 10 kor. Račte si pýtať cenník a úpravu upotrebenia. K dostaniu u:

Jozef Marosi a Syna

veľký vyvozný dom kôs a železného tovaru Esztergom 15.

Zázrak sveta je ohnivej ostrosti

ŠARKAN-KOSA

Jedným kovaním 3 dni, jedným naostrením cez deň možno s ňou kosť. Podobnej kosity ako je táto ani v dobrote ani v akosti, ani v pružnosti není na celom širom svete. Za každú kosu úplná 3 rokov záruka a kotrá nezodpove, zamen sa bezpatne. Zo skúsenosti ale vieme že medzi tisíc kusmi není ani jednej zlej. Cenník tohoto, každému hospodárovi nevyhnutne potrebného nástroja zdarma poslela:

SARKAN-KOSU rozposlelajúce stredište **Somogyszil.**

každý nech si pýta cenník na dopisničke.